

HOGE RAAD VOOR DE ECONOMISCHE BEROEPEN

North Gate III 5^e verdieping
Koning Albert II-laan 16 - 1000 Brussel
Tel. 02/206.48.71 Fax 02/201.66.19
E-mail : CSPEHREB@skynet.be
www.cspe-hreb.be

Advies van 6 september 2002 inzake het voorontwerp houdende wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld

bijlage II

A. Inleiding

Met het voorontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld wil men de Europese richtlijn 91/308/EEG, zoals gewijzigd door richtlijn 2001/97/EG¹, omzetten in het Belgische recht.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen² heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het op de economische beroepen toepasselijk wettelijk en reglementair kader door het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering en aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.

De minister van Financiën vroeg op 23 juli 2002 het advies van de Hoge Raad

voor de Economische Beroepen omtrent dit voorontwerp van wet. Dit voorontwerp heeft niet enkel tot doel het toepassingsveld van de wet van 11 januari 1993 uit te breiden tot de juridische beroepen, doch ook om de bepalingen van de wet van toepassing op de personen en ondernemingen vermeld in de artikelen 2 en 2bis van deze wet aan te passen.

Aangezien de Hoge Raad slechts bevoegd is voor het wettelijke en normatieve kader van toepassing op de economische beroepen (de bedrijfsrevisoren, de accountants, de belastingconsulenten, de erkende boekhouders en de erkende boekhouders-fiscalisten), beperkt dit advies zich tot de aspecten die betrekking hebben op deze economische beroepen.

B. Advies

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen stelt vast dat de omzetting de juridische beroepsbeoefenaars onderwerpt aan de bepalingen in het voor advies ingediende voorontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 11 januari 1993. Het betreft een omzetting van de Europese richtlijn van december 2001, tot wijziging van richtlijn 91/308/EEG. Zodra deze wet zal goedgekeurd zijn, zullen de leden van de juridische beroepen zich voegen bij de groep van de bedrijfsrevisoren, de accountants,

de belastingconsulenten, de erkende boekhouders en de erkende boekhouders-fiscalisten en andere beroepen beoogd in artikel 2bis van de wet van 11 januari 1993. Ze zullen deze groepervoegen in de hoedanigheid van «gatekeepers» in de betekenis zoals aangegeven in het adviserend FAG-document van mei 2002 of als «beroepen en ondernemingen waarvan de werkzaamheden in het bijzonder geschikt zijn om voor het witwassen van geld gebruikt te worden» in de betekenis van de Europese richtlijn.

1. Richtlijn 91/308/EEG van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld (PB L 166 van 28 juni 1991), zoals gewijzigd door richtlijn 2001/97/EG van 4 december 2001 (PB L 344 van 28 december 2001).
2. Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54 van de Wet 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

1. Identificatie van alle daden van witwassen

Artikel 3, § 3 van de huidige wet van 11 januari 1993 verplicht de «in artikel 2 beoogde ondernemingen en personen» volledig mee te werken aan de toepassing van de wet van 11 januari 1993 om «alle daden van witwassen van geld te identificeren».

Artikel 4 van het voorontwerp van wet (lid 2) stelt voor deze verplichting uit te breiden tot alle personen bedoeld in artikel 2bis en artikel 2ter. Volgens de leden van de Hoge Raad is het aangewezen zich te beraden over de reikwijdte van de uitbreiding van deze *identificatieplicht van alle* daden van witwassen naar alle personen bedoeld in artikel 2bis (waaronder de bedrijfsrevisoren, de accountants (ingeschreven op de lijst van de externen), de belastingsconsulenten (ingeschreven op de lijst van de externen), de erkende boekhouders en de erkende boekhouders-fiscalisten)) en 2ter (de juridische beroepsbeoefenaars).

De bedrijfsrevisor, die belast is met de wettelijke controle van de rekeningen, voert zijn taak uit met toepassing van het internationaal erkende en toegepaste principe van «*professional scepticism*»¹. Dit betekent dat hij, wanneer hij de uitvoering van een dergelijke taak aanvaardt, a priori vertrouwen stelt in de ondernemingsleiding waarmee hij in contact treedt. Toch moet hij in het kader van zijn opdracht een kritische ingesteldheid behouden: indien hij elementen vaststelt die zijn vertrouwen doen afnemen, dan moet hij bijkomende procedures instellen aan de hand waarvan zijn vermoedens worden bevestigd of ontkracht.

Dit principe van «*professional scepticism*» is *de facto* ook van toepassing op andere economische beroepsbeoefenaars in het kader van hun uitoefening van opdrachten bij ondernemingen.

In het specifieke geval van daden van witwassen is men – in de huidige wetgeving – niet verplicht om systematisch aanwijzingen «op te sporen» waaruit men het bestaan van daden van witwassen zou

kunnen afleiden. Indien men daarentegen feiten vaststelt die daden van witwassen door de onderneming laten vermoeden, dan mag men deze niet negeren en is men verplicht deze informatie over te maken aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking.

De voorgestelde wijziging in het voorontwerp van wet van de bepaling onder paragraaf 2 van artikel 3 kan laten veronderstellen dat men voortaan eventuele aanwijzingen van daden van witwassen moet gaan «opsporen». Dit systematische speurwerk zou een bijzondere onderzoeksmethode vereisen die naargelang het geval «*forensic accounting*» of «*forensic audit*» wordt genoemd. Deze methode verschilt in wezen van het principe van «*professional scepticism*».

Na lezing van artikel 5 van de Europese richtlijn van 10 juni 1991, zoals gewijzigd door artikel 1, 4°), blijkt dat de Lidstaten erop moeten toezien “*dat de onder deze richtlijn vallende instellingen en personen elke transactie die zij van nature bijzonder geschikt achten om verband te houden met wiswassen van geld, met bijzondere aandacht onderzoeken*”.

Volgens het unanieme advies van de leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen impliceert deze bepaling van de Europese richtlijn geen systematische toepassing van «*forensic accounting*» of «*forensic audit*», ook al is het vanzelfsprekend dat artikel 5 van deze richtlijn de beroepsbeoefenaar tot een zekere waakzaamheid verplicht.

De leden van de Hoge Raad stellen dan ook voor om op zijn minst de reikwijdte van deze aanpassing van artikel 3, § 3 van de wet van 11 januari 1993 te verduidelijken door te vermelden dat het principe van «*professional scepticism*» van toepassing blijft voor de economische beroepen. Meer algemeen werpen de leden van de Hoge Raad de vraag op of het niet aangewezen zou zijn artikel 3, § 3 aan te passen om te komen tot een bepaling met een strekking die beter aansluit bij de Europese tekst inzake de tussenkomst van de economische beroepsbeoefenaars.

1. Zie in dit verband paragraaf 6 van de ISA 200-norm van de IAASB (vroeger IAPC) van het IFAC, «Objective and general principles governing an audit of financial statements» (versie van toepassing in 2002): «*The auditor should plan and perform the audit with an attitude of professional scepticism recognizing that circumstances may exist which cause the financial statements to be materially misstated. For example, the auditor would ordinarily expect to find evidence to support management representations and not assume they are necessarily correct.*»

2. Eenvoudig vermoeden versus versterkt vermoeden

Sedert 2001 voorziet artikel 6 van de Europese richtlijn inzake de strijd tegen het witwassen dat alle door deze richtlijn beoogde personen en instellingen op eigen initiatief de bevoegde autoriteiten moeten op de hoogte brengen (in België, de Cel voor Financiële Informatieverwerking) van ieder feit dat “zou kunnen wijzen” op witwassen van geld.

Op Europees niveau is sedert 2001 het «eenvoudig vermoeden» van toepassing. Daarom wordt, in het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet, artikel 14bis, § 1 gewijzigd door het begrip «versterkt vermoeden» te vervangen door «vereenvoudigd vermoeden».

Wat de economische beroepen betreft (de bedrijfsrevisoren, de accountants, de belastingsconsulenten, de erkende boekhouders en de erkende boekhouders-fiscalisten), beklemtoont de Hoge Raad het feit dat zij zich niet meer zullen kunnen beperken tot de feiten waarvan ze weten dat ze bewijsmateriaal voor het witwassen van geld kunnen vormen. Voortaan moeten ze alle feiten waarvan ze vermoeden dat ze verband houden met het witwassen van geld melden.

De leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen zijn van mening dat deze nieuwe bepaling een tweeledig fundamenteel antwoord geeft omtrent de verwerking van feiten inzake het witwassen van geld:

- alle aanwijzingen van witwassen van geld moeten meegedeeld worden aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking. Men moet bijgevolg *geen* oordeel vellen over deze elementen noch belangrijke onderzoeken uitvoeren *voorafgaand* aan de mededeling van deze informatie aan de CFI (op straffe van verdenking feiten die verband houden met het witwassen van geld te hebben begaan);
- een beroepsbeoefenaar moet zodra hij beschikt over een nieuwe aanwijzing

van witwassen van geld deze informatie melden. Dit betekent dat hij er niet mag van uitgaan dat eenmaal hij bepaalde informatie over een gegeven onderneming op een gegeven ogenblik heeft meegedeeld, hij nadien geen nieuwe informatie moet melden wanneer hij over nieuwe aanwijzingen beschikt.

Toch blijven bepaalde elementen weinig duidelijk. De externe auditeur die optreedt als wettelijk controleur van de rekeningen kan zich in een moeilijke situatie bevinden wanneer hij rekeningen zonder voorbehoud moet attesteren en hij tegelijk de Cel voor Financiële Informatieverwerking op de hoogte heeft gebracht over een «aanwijzing» van feiten die verband houden met het witwassen van geld. Indien het vermoeden bij later onderzoek wordt bevestigd door de Cel voor Financiële Informatieverwerking, dan kan het feit een verklaring zonder voorbehoud te hebben verstrekt, terwijl de onderneming criminele en frauduleuze praktijken pleegt, de reputatie aantasten van de kwaliteit van het werk van de externe auditor in het kader van zijn wettelijke controle van de rekeningen. Dit soort situatie kan zich ook voordoen bij accountants ingeschreven op de lijst van de externen wanneer zij de CFI feiten zouden hebben gemeld in het kader van een opdracht van fusie, splitsing of wijziging van de rechtsvorm, terwijl ze een positieve verklaring hebben verstrekt omtrent de aard en de voorwaarden waaronder de operatie plaatsvond.

De leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen stellen voor te overleggen met de vertegenwoordigers van de drie Instituten en de Cel voor Financiële Informatieverwerking om, in het algemeen de evolutie van de wetgeving inzake het bestrijden van het witwassen van geld en in het bijzonder de in de vorige alinea aangehaalde problematiek te bespreken. Een tweede advies van de Hoge Raad inzake de bestrijding van het witwassen van geld zal U na dit overleg worden bezorgd.

3. Andere opmerkingen

De leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen zouden ook nog de aandacht willen vestigen op twee aspecten die werden aangehaald in het FAG-adviesdocument van mei 2002 en niet onmiddellijk worden besproken in het voorontwerp van wet:

- Met betrekking tot het informeren van de aangifteplichtige over de aangifte van verdachte operaties (zoals bedoeld onder paragraaf 3.7.2. van het FAG-adviesdocument van mei 2002), beklemtonen de leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen het belang dat de beroepsbeoefenaars hechten aan de opvolging van de informatie die door de leden van de economische beroepen wordt meegedeeld aan de FIU (in België, de CFI). Bijgevolg stellen ze voor dat, wat betreft paragraaf 131 van het FAG-adviesdocument, optie 1 wordt behouden en in het Belgische recht wordt omgezet.
- De leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen wensen de aandacht te vestigen op de bijzondere risico's die beroepsbeoefenaars lopen bij een inbreng in natura van schuldvorderingen of bij fusies van vennootschappen die enkel schuldvorderingen als activa hebben. Het is inderdaad vereist in deze omstandigheden een bijzondere waakzaamheid aan de dag te leggen aangezien deze schuldvorderingen gelijkgesteld moeten worden met inbrengen van fondsen. Deze gevallen doen zich uiteraard voor bij bedrijfsrevisoren, maar kunnen ook, in het geval van fusies, zich bij de accountants (ingeschreven op de tabel van externen) voordoen wanneer ze een advies moeten uitbrengen over de voorwaarden waaronder deze operaties plaatsvinden. De leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen wensen dat er over de grond van de zaak in samenwerking met de vertegenwoordigers van de FIU (in dit geval de CFI) en de betrokken beroepsorganisaties overleg wordt gepleegd dat met betrekking tot deze materie moet uitmonden in normatieve voorstellen.